

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законів України щодо врахування експертної оцінки Ради Європи та її органів стосовно прав національних меншин (спільнот) в окремих сферах

Верховна Рада України постановляє:

I. Внести зміни до таких законів України:

1. Пункт "б" статті 32 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 24, ст. 170 із наступними змінами) доповнити підпунктом 12 такого змісту:

"12) забезпечення у межах, визначених законом, права на використання мов відповідних національних меншин (спільнот) України у населених пунктах, в яких традиційно проживають особи, які належать до національних меншин (спільнот) України, або в яких такі особи складають значну частину населення".

2. Статтю 48 Закону України "Про вищу освіту" (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 37–38, ст. 2004; 2020 р., № 24, ст. 170) доповнити частиною четвертою такого змісту:

"4. Заклади вищої освіти приватної форми власності мають право вільного вибору мови навчання, яка є офіційною мовою Європейського Союзу (викладання однієї, кількох або всіх дисциплін, виконання індивідуальних завдань та проведення контрольних заходів), із забезпеченням при цьому вивчення особами, які навчаються у таких закладах, державної мови як окремої навчальної дисципліни".

3. У Законі України "Про освіту" (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 38–39, ст. 380 із наступними змінами):

1) абзац перший частини першої статті 7 викласти в такій редакції:

"1. Мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова. У класах (групах) з навчанням мовами національних меншин, які є офіційними

мовами Європейського Союзу, гарантується право на використання мови відповідної національної меншини в освітньому процесі поряд з державною мовою";

2) підпункт 19 пункту 3 розділу XII "Прикінцеві та перехідні положення" викласти в такій редакції:

"19) особи, які належать до національних меншин України, мови яких є офіційними мовами Європейського Союзу, і розпочали здобуття загальної середньої освіти до 1 вересня 2018 року мовою відповідної національної меншини України, до завершення здобуття повної загальної середньої освіти мають право продовжувати здобувати таку освіту відповідно до правил, що діяли до набрання чинності цим Законом".

4. У Законі України "Про забезпечення функціонування української мови як державної" (Відомості Верховної Ради України, 2019 р., № 21, ст. 81 із наступними змінами):

1) частину п'яту статті 18 викласти в такій редакції:

"5. У порядку і на умовах, визначених законом щодо порядку реалізації прав корінних народів, національних меншин України, допускається поширення матеріалів передвиборної агітації, виконаних мовами відповідних корінних народів, національних меншин України та дубльованих державною мовою";

2) абзац перший частини першої статті 21 викласти в такій редакції:

"1. Мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова. У класах (групах) з навчанням мовами національних меншин, які є офіційними мовами Європейського Союзу, гарантується право на використання мови відповідної національної меншини в освітньому процесі поряд з державною мовою";

3) у статті 26:

абзац другий частини четвертої викласти в такій редакції:

"Ця вимога не поширюється на видавничу продукцію, видану кримськотатарською мовою, іншими мовами корінних народів чи національних меншин України за рахунок коштів державного та/або місцевих бюджетів відповідно до закону щодо порядку реалізації прав корінних народів, національних меншин України, а також на видавничу продукцію, видану мовами національних меншин, які є офіційними мовами Європейського Союзу";

абзац третій частини п'ятої викласти в такій редакції:

"Положення абзацу першого цієї частини не поширюється на книгарні та інші заклади, що здійснюють розповсюдження книжкових видань винятково мовами корінних народів, мовами національних меншин, які є офіційними мовами Європейського Союзу, та державною мовою та/або

словників та розмовників з іноземних мов, підручників з вивчення іноземних мов";

4) абзац другий пункту 3 розділу IX "Прикінцеві та перехідні положення" викласти в такій редакції:

"Особи, які належать до національних меншин України, мови яких є офіційними мовами Європейського Союзу, і розпочали здобуття загальної середньої освіти до 1 вересня 2018 року мовою відповідної національної меншини України, до завершення здобуття повної загальної середньої освіти мають право продовжувати здобувати таку освіту відповідно до правил, що діяли до набрання чинності цим Законом".

5. У статті 5 Закону України "Про повну загальну середню освіту" (Відомості Верховної Ради України, 2020 р., № 31, ст. 226 із наступними змінами):

частину першу викласти в такій редакції:

"1. Мовою освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти є державна мова. У класах (групах) з навчанням мовами національних меншин, які є офіційними мовами Європейського Союзу, гарантується право на використання мови відповідної національної меншини в освітньому процесі поряд з державною мовою";

у частині шостій:

абзаци перший – третій викласти в такій редакції:

"6. Особи, які належать до національних меншин України, мови яких є офіційними мовами Європейського Союзу, та реалізують право на навчання відповідними мовами в державних, комунальних чи корпоративних закладах освіти, можуть здобувати:

базову середню освіту відповідними мовами національних меншин, за винятком навчальних предметів (інтегрованих курсів), пов'язаних із вивченням української мови, української літератури та історії України, які вивчаються державною мовою;

профільну середню освіту відповідними мовами національних меншин, за винятком навчальних предметів (інтегрованих курсів), пов'язаних із вивченням української мови, української літератури, історії України та захисту України, які вивчаються державною мовою";

після абзацу третього доповнити новим абзацом такого змісту:

"Перелік навчальних предметів (інтегрованих курсів) для вивчення державною мовою у класах (групах) з навчанням мовами національних меншин, які є офіційними мовами Європейського Союзу, може бути розширений за рішенням закладу освіти".

У зв'язку з цим абзаци четвертий і п'ятий вважати відповідно абзацами п'ятим і шостим;

абзац шостий доповнити словами "і положень абзаців другого – четвертого цієї частини".

6. У Законі України "Про національні меншини (спільноти) України" від 13 грудня 2022 року № 2827–ІХ; із змінами, внесеними Законом України від 21 вересня 2023 року № 3389–ІХ:

1) статтю 1 викласти в такій редакції:

" Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

1) національна меншина (спільнота) України (далі – національна меншина (спільнота) – стала група громадян України, які не є етнічними українцями, проживають на території України в межах її міжнародно визнаних кордонів, об'єднані спільними етнічними, культурними, історичними, мовними та/або релігійними ознаками, усвідомлюють свою приналежність до неї, виявляють прагнення зберегти і розвивати свою мовну, культурну, релігійну самобутність.

Національні меншини (спільноти) є невід'ємними, інтегрованими та органічними частинами українського суспільства;

2) населений пункт, в якому традиційно проживають особи, які належать до національної меншини (спільноти), – село, селище, місто, в якому особи, які належать до відповідної національної меншини (спільноти), згідно з офіційною державною статистичною інформацією за відповідні періоди безперервно проживають протягом останніх 100 років і складають не менше 10 відсотків загальної чисельності населення станом на час збирання чи отримання такої інформації.

Вимога щодо безперервного проживання в населеному пункті не застосовується до осіб, депортованих або постраждалих від геноциду за національною ознакою, а також до осіб, які залишили своє місце проживання внаслідок або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації;

3) населений пункт, в якому особи, які належать до національної меншини (спільноти), складають значну частину населення, – село, селище, місто, в якому особи, які належать до відповідної національної меншини (спільноти), згідно з офіційною державною статистичною інформацією, складають понад 15 відсотків загальної чисельності населення станом на час збирання чи отримання такої інформації";

2) у статті 10:

в абзаці першому частини третьої цифри "10" замінити цифрами "20"; частини п'яту, дев'яту і одинадцяту викласти в такій редакції:

"5. На видавничу продукцію, видану мовами національних меншин (спільнот), не поширюється вимога абзацу першого частини четвертої статті 26 Закону України "Про забезпечення функціонування української мови як державної".

На діяльність книгарень та інших закладів, що відповідно до закону здійснюють розповсюдження книжкових видань винятково мовами національних меншин (спільнот) та державною мовою, не поширюються вимоги абзацу першого частини п'ятої статті 26 Закону України "Про забезпечення функціонування української мови як державної".

Держава сприяє здійсненню заходів, спрямованих на розвиток книгарень та інших закладів, що здійснюють розповсюдження книжкових видань з метою задоволення культурних потреб та інтересів національних меншин (спільнот)";

"9. У населених пунктах, в яких традиційно проживають особи, які належать до національних меншин (спільнот), або в яких такі особи складають значну частину населення, допускається поширення матеріалів передвиборної агітації під час виборів Президента України, виборів народних депутатів України та місцевих виборів мовами відповідних національних меншин (спільнот) та дубльованих державною мовою";

"11. У населених пунктах, в яких традиційно проживають особи, які належать до національних меншин (спільнот), або в яких такі особи складають значну частину населення, допускається розповсюдження внутрішньої та зовнішньої реклами мовами відповідних національних меншин (спільнот) з обов'язковим дублюванням державною мовою. Текст дублювання державною мовою має відтворювати зміст дубльованої реклами і виконується шрифтом не меншого розміру, ніж текст дубльованої реклами.

Вимога щодо дублювання написів не є обов'язковою при написанні найменувань товарів, охоронюваних законом торговельних марок (знаків для товарів і послуг) та комерційних найменувань.

В аудіальних та аудіовізуальних медіа місцевої категорії допускається розповсюдження реклами, виконаної мовами національних меншин (спільнот), при цьому в аудіовізуальних медіа така реклама субтитрується державною мовою.

Об'єкти права інтелектуальної власності рекламуються з дотриманням вимог частини другої статті 6 Закону України "Про рекламу";

доповнити частинами тринадцятою і чотирнадцятою такого змісту:

"13. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини в межах повноважень, наданих йому Конституцією України та Законом України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини", здійснює парламентський контроль за дотриманням права національних меншин (спільнот) на використання мов національних меншин (спільнот).

14. Положення частин другої, третьої, п'ятої, сьомої – одинадцятої, тринадцятої цієї статті застосовуються до мов національних меншин (спільнот) України, які є офіційними мовами Європейського Союзу, мовами національних меншин (спільнот), до яких застосовуються положення Європейської хартії регіональних мов або мов меншин згідно із Законом України "Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин", за винятком мов національних меншин (спільнот), що є державною (офіційною) мовою держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом";

3) у статті 19:

частину першу викласти в такій редакції:

"1. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації за ініціативою громадських об'єднань національних меншин (спільнот) утворюють Центр національних меншин (спільнот) відповідної адміністративно-територіальної одиниці (далі – Центр національних меншин (спільнот), що має забезпечувати інституційні та технічні умови для задоволення культурних потреб осіб, які належать до національних меншин (спільнот), на засадах рівності та інклюзивного доступу. Порядок утворення та функціонування Центру національних меншин (спільнот) визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері національних меншин (спільнот)";

після частини другої доповнити новою частиною такого змісту:

"3. Основними функціями Центру національних меншин (спільнот) є:

1) розроблення та реалізація заходів і програм з питань розвитку культур та забезпечення реалізації прав усіх осіб, які належать до національних меншин (спільнот);

2) надання на рівних умовах громадським об'єднанням національних меншин (спільнот), національно-культурним товариствам методичної, інформаційної та організаційної допомоги в організації та проведенні культурно-мистецьких заходів (фестивалів, конкурсів, концертів, днів національних культур, оглядів народної творчості, виставок прикладного та образотворчого мистецтва тощо);

3) проведення регулярних інформаційних та культурно-просвітницьких заходів, спрямованих на інтеграцію національних меншин (спільнот) в українське суспільство;

4) організація та проведення заходів з увічнення пам'яті осіб, які належать до національних меншин (спільнот) і брали участь у захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, відсічі збройній агресії Російської Федерації проти України, є борцями за незалежність України, зробили значний внесок у розбудову України, науки, літератури, культури, мистецтва;

5) надання громадським об'єднанням національних меншин (спільнот) допомоги в реалізації молодіжних та дитячих проєктів, спрямованих на виховання толерантного ставлення до осіб різного етнічного походження, взаємної поваги та співпраці між усіма громадянами незалежно від етнічної, мовної, культурної, релігійної ідентичності;

6) організація та проведення урочистих заходів з відзначення пам'ятних дат, пов'язаних з історією національних меншин (спільнот);

7) інші функції, спрямовані на задоволення культурних потреб осіб, які належать до національних меншин (спільнот)".

У зв'язку з цим частини третю і четверту вважати відповідно частинами четвертою і п'ятою;

4) підпункт 2 пункту 3 розділу V "Прикінцеві та перехідні положення" виключити.

7. У статті 40 Закону України "Про медіа" від 13 грудня 2022 року № 2849-IX; із змінами, внесеними Законом України від 30 травня 2023 року № 3136-IX:

частину першу доповнити пунктом 3 такого змісту:

"3) для телемовників, які, крім мовлення державною мовою, здійснюють мовлення виключно мовами національних меншин (спільнот) України, які є офіційними мовами Європейського Союзу, мовами національних меншин (спільнот), до яких застосовуються положення Європейської хартії регіональних мов або мов меншин згідно із Законом України "Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин", за винятком мов національних меншин (спільнот), що є державною (офіційною) мовою держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом, незалежно від територіальної категорії – не менше ніж 30 відсотків від загальної тривалості програм (або їх частин)";

у частині другій:

у пункті 2 слова і цифру "під дію пункту 1" замінити словами і цифрами "під дію пунктів 1 і 3";

доповнити пунктом 3 такого змісту:

"3) для телемовників, які, крім мовлення державною мовою, здійснюють мовлення виключно мовами національних меншин (спільнот) України, які є офіційними мовами Європейського Союзу, мовами національних меншин (спільнот), до яких застосовуються положення Європейської хартії регіональних мов або мов меншин згідно із Законом України "Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин", за винятком мов національних меншин (спільнот), що є державною (офіційною) мовою держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом, незалежно від територіальної категорії – не менше ніж 30 відсотків від загальної тривалості програм (або їх частин)";

частину третю доповнити пунктом 4 такого змісту:

"4) забезпечувати не менше ніж 30 відсотків тижневого обсягу ведення програм, у тому числі новинно-аналітичних блоків, розважальних програм (ведучими, дикторами радіопрограм) державною мовою – для радіомовників, які, крім державної мови, здійснюють мовлення виключно мовами національних меншин (спільнот) України, які є офіційними мовами Європейського Союзу, мовами національних меншин (спільнот), до яких застосовуються положення Європейської хартії регіональних мов або мов меншин згідно із Законом України "Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин", за винятком мов національних меншин (спільнот), що є державною (офіційною) мовою держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом".

II. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Президент України

м. Київ

8 грудня 2023 року

№ 3504-IX

В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ